

Результати громадського моніторингу за виконанням політики протидії торгівлі людьми в Кіровоградській області

Аліна Осокіна, експерт проекту, член ОЖЦ

Громадський моніторинг за виконанням політики протидії торгівлі людьми в Кіровоградській області проведено громадською організацією “Обласний жіночий інформаційний центр” (ОЖЦ) в рамках проекту “Здійснення громадського контролю за виконанням політики протидії торгівлі людьми в Полтавській, Кіровоградській, Донецькій та Харківській областях”, за підтримки американського народу через проєкт Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) та за сприяння Міжнародної організації з міграції (МОМ).

В рамках громадського моніторингу проаналізовані звіти з виконання в області заходів Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року департаменту соціального захисту населення Кіровоградської облдержадміністрації, райдержадміністрацій, міськвиконкомів, міських, селищних, сільських рад об'єднаних територіальних громад, плани роботи та протоколи засідань координаційних рад з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та протидії торгівлі людьми з напрямку протидії торгівлі людьми, офіційні сайти та соціальні мережі.

1. Забезпечення діяльності міжвідомчої робочої групи з питань протидії торгівлі людьми та координаційних рад з питань протидії торгівлі людьми на регіональному та районному рівні.

До виконання “Заходів щодо виконання в області Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року” рівною мірою залучені всі установи, які визначені відповідальними за проведення заходів з протидії торгівлі людьми.

Результати моніторингу свідчать про те, що обласна та районні координаційної ради з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та протидії торгівлі людьми збираються щокварталу, як це визначено положеннями про їх діяльність.

При обласній державній адміністрації діє координаційна рада з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та протидії торгівлі людьми (далі координаційна рада), склад та положення про яку затверджено розпорядженням голови облдержадміністрації від 07 лютого 2014 року № 32-р. До складу координаційної ради входять суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми. Протягом I півріччя 2020 року відбулося 2 засідання обласної координаційної ради, за результатами яких видано відповідні доручення.

У всіх районах області створені та затверджені положення про координаційні ради з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та протидії торгівлі людьми. Засідання відбувалися щоквартально. На засіданнях координаційних рад розглядалися питання порядку взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, питання щодо активізації роботи у напрямку ідентифікації осіб, постраждалих від торгівлі людьми та надання їм допомоги та підвищення обізнаності населення щодо існуючого механізму надання допомоги.

В умовах децентралізації до виконання політики з протидії торгівлі людьми долучаються об'єднані територіальні громади. Так, створені координаційні ради з

питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та протидії торгівлі людьми на території Соколівської сільської ради Кропивницького району. Затверджено план роботи координаційної ради на 2020 рік. Первозванівська сільська рада Кропивницького району в звіті зазначила, що планує створення координаційної ради. Піщанобродська сільська рада Добровеличківського району рішенням виконавчого комітету від 25 квітня 2019 року №58 “Про створення координаційної ради з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та протидії торгівлі людьми” створено координаційну раду та затверджено положення про неї. В I півріччі 2020 року відбувалося 2 засідання координаційної ради, на яких розглядалися питання профілактики протидії торгівлі людьми, розміщення інформації в соціальних мережах, розповсюдження друкованої продукції. Ганнівська сільська рада Новоукраїнського району розпорядженням сільського голови від 30 січня 2020 року №6-од затвердила відповідальну особу з питань сімейної політики, гендерної рівності, запобігання та протидії домашньому насильству і протидії торгівлі людьми.

2. Запобігання торгівлі людьми, її первинна профілактика

Найбільш активно в області проводяться заходи щодо організації первинної профілактики торгівлі людьми. Майже у всіх районах проводяться заходи превентивного характеру. Багато заходів відбулось у навчальних закладах області. Організовано перегляд фільмів та роликів соціального спрямування з подальшим обговоренням, огляд статей періодичної преси з питань протидії торгівлі людьми, цикл бесід, виховних та класних годин. Учні старших класів відвідували міський центр зайнятості з метою проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи стосовно злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми. Управліннями соціального захисту населення райдержадміністрацій, відділами та відділеннями міськвиконкомів та об'єднаними територіальними громадами розповсюджено буклети “Озернись, торгівля людьми поруч”.

Системою центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді протягом I півріччя 2020 року здійснено 326 виїздів спеціалізованих формувань “Мобільний консультаційний пункт соціальної роботи” до 258 населених пунктів області. У результаті здійснених виїздів була проведена інформаційно-просвітницька робота, в тому числі спрямована на протидію торгівлі людьми, якою охоплено 5511 осіб.

Службами у справах дітей, спільно з центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді проводяться інформаційно-просвітницькі заходи серед населення щодо протидії торгівлі дітьми, вчинення насильства у сім'ї відносно дітей. Так, з початку 2020 року і до запровадження карантинних заходів у загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладах області та серед населення проведено 102 лекції та 1080 індивідуальних бесід для школярів та учнів на теми “Не дозволяй собою маніпулювати”, “Причини поширення торгівлі людьми у світі і в Україні”, “Запобігання сучасним формам рабства та работоргівлі” тощо. Для дітей старшої вікової категорії транслювався відео-лекторій з вищезазначених тем.

Протягом лютого 2020 року організовано проведення просвітницько-профілактичних заходів на теми “Запобігання торгівлі людьми”, “Боротьба з торгівлею людьми” та “Не стань жертвою торгівлі людьми”.

З березня по травень 2020 року проведено у дистанційній формі години спілкування, тренінги на теми “Торгівля людьми: це може трапитись з кожним”, “Безпечно працевлаштування”, “Туристична подорож за кордон”, “Рабство. Чи існує воно сьогодні?”, “Що таке торгівля людьми і чому вона продовжує існувати?”.

“Торгівля людьми. Міф чи реальність?”, “Чому в XXI столітті існує рабство?”, “Торгівля людьми – сучасний прояв рабства”, “Як уберегти себе від пастки рабства?”.

В період карантину в березні 2020 року в м. Новомиргород проведено на платформі ZOOM цикл онлайн занять для учнів в умовах дистанційного навчання в період COVID-19, які проводяться в рамках реалізації проектів зі створення безпечного освітнього середовища та розвитку медіації однолітків. Дана робота проводиться в партнерстві з громадською організацією “Ла Страда Україна”, Міністерство освіти і науки України та за підтримки UNICEF UKRAINE.

Соколівська сільська рада Кіровоградського району в звіті зазначила, що розповсюджуються інформаційні буклети/пам’ятки серед вразливих груп населення щодо попередження торгівлі людьми, проводяться інформаційні заходи: “Скажімо НІ торгівлі людьми” серед населення Соколівської ОТГ, що приурочено до 30 липня – Всесвітнього дня протидії торгівлі людьми. Систематично оновлюються інформаційні виставки (книг, журналів, статей) в бібліотеках Соколівської ОТГ щодо питання протидії торгівлі людьми. Проводилися ігрові сесії з дітьми: “Ліза та її друзі подорожують світом”, “Переселенська блуканина”.

Міськрайонними центрами зайнятості та філіями обласного центру зайнятості проводиться інформаційно-роз’яснювальна робота серед населення, що спрямована на висвітлення основних положень нормативно-правових актів, які регулюють питання підвищення мотивації до легальної праці в Україні, можливостями працевлаштування громадян України за кордоном. Крім того, проводяться семінари із загальних питань зайнятості населення “Ризики нелегальної трудової міграції”. За оперативними даними у січні-червні 2020 року проведено більше 600 заходів, у яких взяли участь майже 30,0 тис. осіб.

Питання посилення заходів безпеки із недопущення потрапляння вразливих верств населення у ситуацію торгівлі людьми та організації інформаційно-роз’яснювальної роботи серед осіб, які повертаються з-за кордону обговорено 10 квітня 2020 року під час скайп-наради з начальниками управлінь соціального захисту населення райдержадміністрацій, міськвиконкомів та головами об’єднаних територіальних громад, яка проведена департаментом соціального захисту населення облдержадміністрації.

22 квітня 2020 року фахівці департаменту соціального захисту населення облдержадміністрації, які опікуються питанням протидії торгівлі людьми, взяли участь у вебінарі “Вплив пандемії COVID-19 та підвищення вразливості до торгівлі людьми”.

3. Висвітлення в місцевих ЗМІ та на сайтах обласних державних структур, відповідальних за реалізацію заходів щодо виконання в області Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року.

У засобах масової інформації та Інтернет - виданнях розміщено понад 80 матеріалів.

Аналізуючи регіональні інтернет-ресурси більше уваги щодо попередження торгівлі людьми та надання контактів підтримки та допомоги особам потерпілим від злочину розміщено на сайтах райдержадміністрацій регіону – 20 інформацій, державні інституції-суб’єктів національного механізму взаємодії (далі - НМВ) більш інформують про заходи щодо навчання фахівців – 26 та участі у загальноукраїнських інформаційних кампаніях, інформація для осіб потерпілих від торгівлі людьми, захист і підтримка, телефони “гарячої лінії”.

Інформування про діяльність органів Національної поліції щодо припинення випадків та міжнародних каналів торгівлі людьми інформаційних повідомлень на сайтах райдержадміністрацій немає, державних інституцій-суб'єктів НМВ – 8 повідомлень, найбільше уваги з цього питання приділяють кореспонденти електронних видань, а також про інформаційні кампанії та акції, які відбуваються в регіоні. Інформуванню населення про можливості допомоги та контакти інституцій-суб'єктів НМВ засоби масової інформації приділяють замало – 6 повідомлень.

Обласним центром зайнятості на обласних та місцевих радіостанціях забезпечено транслявання тематичних інформаційних матеріалів у форматі соціальної реклами. Загальна кількість виходів в ефір - 21. На сторінках обласного та міськрайонних центрів зайнятості у соціальній мережі Facebook розміщено інформаційний матеріал “Торгівля людьми, будь обізнаним”. Ця інформація містить відповідні роз'яснення та номери телефонів “гарячих ліній”, за якими можна звернутися за консультацією або допомогою.

На сторінках обласних, районних інтернет-видань розміщено понад 30 тематичних публікацій на теми “Легальна зайнятість: впевнене сьогоднішня гарантоване майбутнє” та “Легалізація трудових відносин як запорука соціальних гарантій у майбутньому”.

В Новоархангельському районі в районній газеті “Колос” є тематична рубрика із запобігання і протидії торгівлі людьми. Новоархангельський районний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді публікує матеріали протидії торгівлі людьми на сторінки фейсбук. Петрівська райдержадміністрація зазначила, що питання переваг легальної праці в Україні висвітлює через місцеве радіомовлення. Також періодично публікує інформацію щодо протидії торгівлі людьми в районній газеті “Гайворонські вісті”.

Переглядаючи сайти об'єднаних територіальних громад хочеться відмітити сайти Новопраської, Приютівської, Потельнастівської, Піщаноблідської, Соколівської, Великосеверинівської сільських рад, Маловисківської та Помічянської міських рад, які розміщували інформацію щодо попередження торгівлі людьми, телефони “гарячої лінії”.

4. Підвищення кваліфікації фахівців, задіяних у сфері протидії торгівлі людьми.

Слід зазначити, що, незважаючи на увагу, яка приділяється цьому питанню, більшою мірою навчання держслужбовців залишається в зоні відповідальності громадських організацій і здійснюється за сприяння міжнародних організацій та іноземних донорів у рамках відповідних проектів. Разом з тим, маємо відмітити і наявність позитивної практики. Зокрема: теми навчань з попередження торгівлі людьми включені до програм підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації педагогічних працівників у Кіровоградському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти ім. В. Сухомлинського. До програми підвищення кваліфікації педагогів включено спецкурс з питань запобігання та профілактики торгівлі людьми. У рамках курсів підвищення кваліфікації практичних психологів проводяться спецкурси “Сімейна розмова”, “Базові навички медіатора в навчальному закладі. Забезпечення участі жінок і дітей у розв'язанні конфліктів і миробудуванні”; “Протидія торгівлі людьми в Україні”; “Навчіть дитину захищатися”; “Дорослішай на здоров'я”; “Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція”; “Розвиток психосоціальної стійкості до стресу”.

Підготовлено методичний посібник з досвіду роботи працівників психологічної служби “Корекційно – розвиткові програми: збірник матеріалів (з досвіду роботи

працівників психологічної служби системи освіти Кіровоградської області)”. Підготовлено методичні рекомендації: “Щодо організації діяльності працівників психологічної служби закладів освіти у 2020 – 2021 н.р.”; “Профілактична робота в закладі освіти щодо попередження правопорушень”; Протягом звітнього періоду (грудень 2019 – червень 2020 року) у закладах освіти області працівниками психологічної служби розроблено та розповсюджено буклети, проведено години психолога, круглі столи, ділові ігри, відеолекторії, анкетування.

У закладах освіти області впроваджується програма “Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція” Програма впроваджується в 1 закладі освіти Кропивницького району, 2 закладах міста Олександрії та 44 закладах міста Кропивницький.

Експертом-консультантом громадської організації “Обласний жіночий інформаційний центр” в 20-ти об’єднаних територіальних громадах проведено інформаційно-консультаційні зустрічі щодо участі ОТГ в попередженні та протидії торгівлі людьми. Зустрічі відбувалися в рамках проєкту “Впровадження Національного механізму взаємодії суб’єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми в умовах децентралізації” підтриманого Координатором проєктів ОБСЄ в Україні.

5. Надання допомоги та захисту постраждалим від торгівлі людьми.

На жаль, доводиться констатувати і збереження системних недоліків у функціонуванні національного механізму взаємодії у сфері протидії торгівлі людьми на регіональному рівні. Як і раніше, не втрачає актуальності проблема низького рівня виявлення постраждалих державними структурами — суб’єктами НМВ.

Всі райдержадміністрації відповіли, що у разі звернення осіб, які постраждали від торгівлі людьми, їм будуть надаватися соціальні послуги відповідно до чинного законодавства.

Одна особа, яка звернулася із заявою про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, перебувала на лікуванні в комунальному некомерційному підприємстві “Онуфріївська центральна районна лікарня”. 28 квітня 2020 року на засіданні координаційної ради з питань сім’ї, гендерної рівності, демографічного розвитку запобігання та протидії домашньому насильству та протидії торгівлі людьми при Онуфріївській райдержадміністрації було розглянуте питання “Про розгляд факту скоєння злочину стосовно громадянина Т., який постраждав від торгівлі людьми та надання йому необхідної допомоги”, прийнято відповідне протокольне рішення. За результатами засідання: вирішено питання щодо місця тимчасового проживання громадянина Т, надано допомогу в отриманні паспорту, оформленні II групи інвалідності та соціальної допомоги по інвалідності.

В Благовіщенській центральній районній лікарні функціонують 7 медико-соціальних ліжок для осіб, які опинилися у важких життєвих обставинах, діють телефони довіри та “гарячої лінії”. Комунальний лікувальний заклад “Центр первинної медико-санітарної допомоги Бобринецького району” в разі необхідності надає кваліфіковану медичну допомогу дітям, які постраждали від торгівлі людьми. У комунальному закладі “Гайворонський центр первинної медико-санітарної допомоги” та комунальному закладі “Гайворонська ЦРЛ” з медичними працівниками проведено роботу щодо виконання заходів, спрямованих на виявлення осіб, постраждалих від торгівлі людьми, та надання таким особам належної медичної допомоги. В м. Кропивницький комплекс соціальних послуг особам, які постраждали від торгівлі людьми надає обласний центр соціально-психологічної допомоги.

Протягом I півріччя 2020 року особи, які постраждали від торгівлі людьми, до зазначених центрів не направлялися.

6. Боротьба зі злочинністю, пов'язаною з торгівлею людьми, кримінальне розслідування та переслідування.

Протягом 6 місяців 2020 року відділом боротьби зі злочинами пов'язаними з торгівлею людьми Головного управління Національної поліції в області виявлено 5 кримінальних правопорушень за ч.3 ст.149 КК України, з яких по 5 оголошено підозру 3-м особам та відповідно 5 скеровано до суду.

Як і раніше, не втрачає актуальності проблема низького рівня виявлення постраждалих державними структурами — суб'єктами НМВ.

Представниками відділу боротьби зі злочинами пов'язаними з торгівлею людьми ГУНП в області постійно проводиться моніторинг інтернет-ресурсів та соціальних мереж на предмет виявлення злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми.

З метою попередження залишення дітьми домівок органами національної поліції спільно зі службами у справах дітей протягом I півріччя 2020 року проведено 1110 рейдів, в ході яких виявлено 193 дитини, що проживають у несприятливому середовищі. Із зазначеної кількості вилучено з несприятливого середовища 57 дітей. З батьками та дітьми проведено профілактичні бесіди.

На сьогоднішній день на території Кіровоградської області у 1117 сім'ях, які проживають у складних життєвих обставинах, мешкає 2528 дітей. Заходи, які проводяться з вказаною категорією сімей направлені на проведення профілактичної роботи з метою упередження залишення дітьми домівок.

Всі райдержадміністрації відповіли, що у разі звернення до центрів зайнятості області осіб, які постраждали від торгівлі людьми, їм будуть надаватися соціальні послуги відповідно до чинного законодавства про зайнятість але не зазначили хто їх буде надавати. Особи, постраждали від торгівлі людьми до соціальних центрів не зверталися.

На територіях ОТГ особи, які постраждали від торгівлі людьми не виявлені та на облік не перебувають.

7. Стан фінансування діяльності з протидії торгівлі людьми.

Обсяг видатків на виконання “Заходів щодо виконання в області Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року” визначається щороку під час складання проектів обласних, місцевих та районних бюджетів на відповідний рік з урахуванням їх можливостей.

В звітах райдержадміністрацій, міськвиконкомів, міських, селищних сільських, рад об'єднаних територіальних громад зазначено, що фінансування заходів з протидії торгівлі людьми не передбачено. Лише в Гайворонському районі на виконання “Районної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року” передбачено 6000,00 грн. за рахунок районного бюджету, але не зазначено, які статті програми будуть профінансовані. Долинською райдержадміністрацією проводяться профілактичні заходи стосовно запобігання торгівлі людьми з залученням спонсорів та позабюджетних коштів.

Соколівська сільська рада Кіровоградського району планує закладення коштів на виготовлення поліграфічної продукції інформаційного характеру щодо протидії торгівлі людьми. Інші об'єднані територіальні громади, які надали інформацію, зазначили відсутність фінансування.

На рівні області фінансування “Заходів щодо виконання в області Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року” планується

спільно з фінансуванням заходів з виконання гендерної політики. Так, у 2019 році було заплановано 20,000 грн. і тільки 5518,00 грн. з них витрачено на друк інформаційної продукції з попередження торгівлі людьми. В 2020 році департаментом соціального захисту населення облдержадміністрації заплановано 18000,00 грн. Станом на I півріччя 2020 року використано 1350,00 грн. для виготовлення плакатів на сіті-лайти з попередження торгівлі людьми.

Керуючись результатах здійсненого моніторингу, рекомендуємо:

- активізувати роботу з виявлення осіб, потерпілих від торгівлі людьми;
- органам соціального захисту населення та місцевого самоврядування забезпечити систематичне та прозоре висвітлення на офіційних веб-сайтах комплексної інформації щодо напрямків діяльності з протидії торгівлі людьми;
- регулярно висвітлювати заходи щодо попередження торгівлі людьми у засобах масової інформації;
- поширювати практику впровадження механізму соціального замовлення на всіх рівнях;
- докладати зусиль до підвищення професійного рівня якомога більшої кількості спеціалістів, що задіяні у сфері протидії торгівлі людьми;
- передбачити кошти на надання допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми в районних та місцевих бюджетах;
- впорядкувати сайти органів виконавчої влади та місцевого самоврядування з метою створення рубрики з попередження торгівлі людьми та зробити доступну й логічну навігацію, регулярно оновлювати інформацію;
- створити в об'єднаних територіальних громадах відділи соціального захисту, Координаційні ради чи робочі групи з питань протидії торгівлі людьми та забезпечити їх регулярну роботу;
- сприяти посиленню координації діяльності структур, які здійснюють заходи з протидії торгівлі людьми на території об'єднаних громад;
- проведення інформаційно-просвітницьких кампаній для населення громад з метою підвищення обізнаності щодо існуючого державного механізму надання допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми;
- включити до програм та планів соціального розвитку міських, селищних і сільських об'єднаних територіальних громад заходи з протидії торгівлі людьми.